
Een vreemde eend in de bijt

De voortzetting van slavernij in Mauritanië ondanks de internationale anti-slavernij-norm

BACHELORSRIPTIE POLITIEKE WETENSCHAPPEN

Thomas D. Murray

Contact: t.d.murray@umail.leidenuniv.nl

Bachelorproject 2012-2013, Internationale Politiek

Scriptiebegeleider: Wouter P. Veenendaal

Woordenaantal: 8726

17 juni 2013

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Theoretisch kader en hypotheses	6
Internationale normen	6
Slavernij	7
Mogelijke verklaringen en hypotheses	8
Conceptualisering, operationalisering, methoden en onderzoeksdesign	15
Conceptualisering	15
Operationalisering en methoden	18
Onderzoeksdesign	19
Resultaten en analyse	20
De omgekeerde <i>grafting</i> -hypothese	21
De internationale socialisatieprocessen	26
Conclusie en discussie	30
Bibliografie	32
Literatuur	32
Persoonlijke communicatie en interviews	36
Tabellen	
Tabel 1	12
Tabel 2	13
Tabel 3	14
Tabel 4	15
Figuren	
Figuur 1	10
Figuur 2	22
Figuur 3	31

Inleiding

Mauritanië is een land dat weinig in het nieuws komt. Maar wanneer het in het nieuws komt gaat het vaak over één ding: slavernij. In dat land is slavernij iets dat zich afspeelde in het verleden. In tegendeel, dagelijks heeft een groot deel van de bevolking daar met slavernij te maken. In Mauritanië, wordt naar schatting tien tot twintig procent van een bevolking van drieënhalve miljoen als slaaf gehouden (Central Intelligence Agency (CIA) 2013b).¹ Dat zijn zeshonderdduizend slaven, waarvan er tweehonderdduizend in de hoofdstad Nouakchott wonen (Bales 2012, 106).

Wanneer er schattingen over de wereldwijde slavernij bij betrokken worden, is te zien dat er relatief veel slaven in Mauritanië zijn. Schattingen over wereldwijde slavernij lopen uiteen van zeventwintig miljoen (Bales 2012, 8; Sandholtz en Stiles 2009, 201) tot tweehonderdmiljoen (Van den Anker 2004, 18). Wanneer uitgegaan wordt van de conservatieve schatting van onder andere Bales, valt te zeggen dat één op de tweehonderdvijftig mensen op aarde slaaf is, oftewel 0,4 procent. Wanneer deze relatieve cijfers naast die van Mauritanië worden gelegd, valt direct op dat er in dat land in relatieve zin meer slaven zijn dan dat er op aarde zijn in verhouding tot de bevolking. Ook wanneer de slavernij-aantallen van buurland Mali worden vergeleken is te zien dat in Mauritanië zowel relatief, als absoluut meer slaven telt. In Mali zijn er namelijk ongeveer tweehonderdvijftigduizend slaven; en dat op een bevolking van bijna zestien miljoen (CIA 2013a).²

Op internationaal niveau is er een norm ontstaan over de onwenselijkheid en uitbanning van slavernij. Hierover zijn verschillende internationale verdragen en conventies verschenen.³ De internationale anti-slavernij-normen zijn op internationaal niveau geconsolideerd. Volgens het *norm life-cycle* model (Finnemore en Sikkink 1998) is te verwachten dat de internationale norm geïnternaliseerd en deel geworden is van het gewoontepatroon van internationale actoren en staten. In Mauritanië is de slavernijpraktijk echter nog volop aanwezig. Dit roept de volgende vraag op waar in deze scriptie aandacht aan zal worden besteedt: *“Waarom wordt slavernij in Mauritanië, ondanks de universele norm betreffende de onwenselijkheid van slavernij, nog in stand gehouden?”*

De opbouw van de hoofdstukken verloopt zodanig dat er een duidelijke, opbouwende volgorde ontstaat naar een mogelijk antwoord op dit vraagstuk. Hierbij zal er een speciale focus zijn op een combinatie van internationale aspecten en Mauritaanse praktijken. Allereerst wordt in het theoretisch kader het *norm life-cycle* model beschreven, evenals dat in dat hoofdstuk de literatuur

¹ UNHCR, 26 februari 2009, <http://www.unhcr.org/refworld/topic,463af2212,497477eb2,4a7040a1c,0,,,html> (laatst geraadpleegd 28/03/2013).

² Celeste Hicks, “Families in Mali splintered by slavery as culture and conflict converge”, *The Guardian*, <http://www.guardian.co.uk/global-development/2013/apr/03/families-mali-slavery-culture-conflict> (laatst geraadpleegd 09/06/2013).

³ De *Slavery Convention* uit 1926; de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens uit 1948; het *Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery* uit 1956; en *ILO Convention No. 105* uit 1957.

omtrent slavernij wordt behandeld en de hypothesen worden opgesteld. In het daaropvolgende hoofdstuk zullen de concepten worden behandeld die van belang zijn voor de hypothesen; ook zal daar de operationalisering, methodologie en onderzoeksdesign worden besproken. Vervolgens zullen de resultaten en analyses hiervan aan bod komen. Afgesloten wordt met een algehele conclusie en discussie van de scriptie.

Theoretisch kader en hypothesen

Internationale normen

Finnemore en Sikkink hebben in een artikel de levenscyclus van een internationale norm in kaart proberen te brengen door middel van het *norm life-cycle model* (1998). In dit model valt de levenscyclus van een norm onder te verdelen in drie verschillende fasen; hiervan is de eerste *norm emergence*. In die eerste fase komt de norm voor het eerst voor op het internationale toneel (ibid.). Deze wordt dan bevochten door een *norm entrepreneur* die hart voor de zaak heeft en vaak ondersteund wordt door een organisatie die als platform dient (Finnemore en Sikkink 1998, 896).⁴ In de eerste fase van een norm is met name binnenlandse druk een belangrijke factor die regeringen ertoe brengt de opkomende norm te accepteren (ibid., 898).

De tweede fase van het model wordt ingeluid wanneer er een zogenaamd *tipping-point* is bereikt. Dit is een 'kritieke massa' van staten die dan de norm heeft geïnternaliseerd. De kritieke massa wordt bereikt wanneer tweederde van de staten, of enkele staten die als belangrijk worden gezien, zich achter de norm en het ideaal scharen (Finnemore en Sikkink 1998, 898). In deze fase wordt de norm met name door de *norm leaders* verder verspreid als gevolg van internationale socialisatie (ibid.). In de derde en laatste fase van het model, *norm internalization*, wordt de norm breed gedragen. In deze fase is er geen brede discussie meer over de 'juistheid' van een norm en verkrijgt deze een soort '*taken-for-granted*' karakter (Finnemore en Sikkink 1998, 904-905). In deze fase wordt deze norm nageleefd vanuit gewoonte (ibid., 896).

De groep (of het individu) waar een bepaalde norm geldt en die eventueel door hen wordt verspreid, wordt vanuit het oogpunt van die groep (of individu) niet gezien als een 'slechte' norm (Finnemore en Sikkink 1998, 392). De normen waar men zelf naar leeft worden als juist ervaren. Dit geldt op internationaal niveau (in de negentiende eeuw was kolonialisme de norm in Europa) en op nationaal niveau (zoals bijvoorbeeld de slavernij in Mauritanië). Vanuit internationale optiek, wordt er echter van staten verwacht dat zij zich naar de internationale normen (die legitiem gedrag voorschrijven) gedragen – zowel op internationaal, als binnenlands niveau (Barnett 2008, 162-163).

⁴ Als voorbeeld wordt in het artikel van Finnemore en Sikkink Henri Dunant als *norm entrepreneur* genoemd; daaruit is het Rode Kruis gekomen (1998, 898).

Het onderzoek binnen de internationale betrekkingen naar normen, gaan echter voornamelijk over normen die als progressief worden ervaren; er is te weinig onderzoek naar ‘slechte’ normen en een bias naar onderzoek van ‘goede’ normen (Finnemore en Sikkink 2001, 403; Epstein 2012, 137). Dit onderzoek zal zich daarentegen juist gaan richten op een slechte norm, namelijk slavernij in Mauritanië. Hierbij zal bekeken worden waarom verandering van deze norm uitblijft, ondanks dat op internationaal niveau de anti-slavernij-norm zich in de derde fase van Finnemore en Sikkink’s model bevindt (uitleg hierover volgt hieronder).

Slavernij

Uit het artikel van Finnemore en Sikkink blijkt dat de anti-slavernij-norm zich in de derde fase van het model verkeert, aangezien zij het hebben over “*the end of slavery*” (1998, 907). In andere literatuur wordt tevens gesproken over de uitbanning van slavernij als internationale norm. Volgens sommigen is de *London Abolition Society* wellicht de eerste *moral entrepreneur* - met uitzondering van religieuze instituties - die op het wereldtoneel een nieuwe norm tot stand heeft weten te brengen (Lyons 1963, 5; Sandholtz en Stiles 2009, 177). In de literatuur wordt echter wel een onderscheidt gemaakt tussen ‘oude’ en ‘nieuwe’ vormen van slavernij. Hieruit blijkt dat op internationaal niveau met name de norm over de onwenselijkheid van “oude slavernij” (hieronder de uitleg daarvan) het meest helder gedefinieerd is en de norm hierover het meest “*peremptory*”, oftewel voor staten het meest duidelijk is (Sandholtz en Stiles 2009, 203). De situatie betreft de internationale norm over de onwenselijkheid van ‘nieuwe’ slavernij is dat die norm nog minder goed is gedefinieerd en de betekenis hierdoor ambigu is (ibid.).

De ‘oude’ vormen van slavernij gaan in het Engels vaak onder de noemer ‘*chattel slavery*’. Hierbij gaat het om mensen die als slaaf geboren worden, of die gevangen worden en als slaaf worden verhandeld (Bales 2012, 19). De slaaf wordt daar behandeld als een goed, of product. Dit is het tegenovergestelde van ‘nieuwe’ slavernij. Bij die vormen van slavernij is er een – erg lichte – schijn van een contract en worden mensen voor onbepaalde tijd te werk gesteld op basis van een lening die zij moeten afbetalen of een contract dat zij hebben getekend. Deze vormen worden respectievelijk ‘*debt bondage*’ en ‘*contract slavery*’ genoemd (Bales 2012, 19-20).

Bales maakt in zijn studies naar slavernij ook een verder onderscheid tussen oude en nieuwe vormen van slavernij. Dit onderscheid geschied op basis van de kenmerken die verbonden zijn aan de verschillende vormen van slavernij. Zo is bij oude vormen van slavernij het eigendom van een slaaf in de wet geregeld en zijn etnische verschillen tussen slaven en de slavenhouder van belang (Bales 2012, 15). Bij dat type slavernij is er verder sprake van een hoge aanschafwaarde van een slaaf, kan er een tekort zijn van slaven, is de opbrengst van een individuele slaaf laag en is er sprake van een langdurig verband tussen slaaf en meester. Slaven worden dus vaak levenslang gehouden en vormen

een soort lange termijn kapitaalgoed (Bales 2012, 19). Deze kenmerken houden allemaal met elkaar verband: omdat het rendement van slaven zo laag is, moet er langdurig gebruikt gemaakt worden van hun arbeid om de aanschafwaarde eruit te halen. Het is daarbij dus goedkoper om geboorten van nieuwe slaven te stimuleren (ibid.).

Bij de nieuwe vormen van slavernij liggen deze verhoudingen net anders. Daar wordt het eigendom van de slaaf niet per wet geregeld (Bales 2012, 19). Op die manier blijft ambigu wie nu als slaaf kan worden beschouwd. De 'aanschafwaarde' van een slaaf in deze categorie is een stuk goedkoper en een slaaf brengt ook veel meer winst op (ibid.). Daarnaast is er ook een enorme hoeveelheid van potentiële slaven, met name ook omdat etniciteit bij deze vormen van slavernij er niet toe doet (ibid.). De verhouding tussen slaaf en slavenhouder is van korte duur en slaven zijn in deze categorie 'wegwerpbaar' en gemakkelijk te vervangen (ibid.). Als voorbeeld hiervan noemt Bales in zijn boek de seks-slavinnen uit Thailand. Medische verzorging wordt hen onthouden en zij worden op straat gezet op het moment dat duidelijk wordt dat zij een seksueel overdraagbare aandoening hebben opgelopen (Bales 2012, 57-58).

Ondanks dat er verschillen zijn tussen oude en nieuwe vormen van slavernij, is er een overkoepelende definitie van beide te vinden. De institutie slavernij bezit in het algemeen drie kenmerken (2001; 2012). Zo worden er (i) beperkingen gelegd op de vrijheden van een persoon, (ii) wordt er beslag gelegd op de productieve capaciteiten en beloningen daaruit van een persoon en (iii) gebeurt dit onder de dreiging van geweld (Bales 2001, 28; 2012, 20). Dit gebeurt overigens allemaal tegen de wil in van de persoon die als slaaf wordt gekenmerkt (Bales 2012, 20). Een vergelijkbare definitie wordt ook door Van Den Anker aangehouden (2004, 18).

De slavernijpraktijken in Mauritanië bezitten kenmerken die overeenkomen met zowel oude als nieuwe slavernij. Ondanks de overeenkomsten die de praktijk heeft met de oude en nieuwe vormen van slavernij, lijkt die praktijk echter het meest op de oude vorm van slavernij (Bales 2012, 19; 118). Wanneer men in het achterhoofd houdt wat Finnemore en Sikkink (1998) hebben geschreven over internationale normen en dat kan worden aangenomen dat de norm over de onwenselijkheid van slavernij zich in de derde fase van de *norm life cycle* bevindt, is het vreemd dat de Mauritaanse praktijk daarvan afwijkt. Om antwoord te geven op de vraag waarom slavernij in Mauritanië, ondanks de universele norm over de onwenselijkheid van slavernij, nog in stand wordt gehouden, zijn twee hypothesen opgesteld.

Mogelijke verklaringen en hypothesen

Bij het lezen van bovenstaande blijft het de vraag waarom slavernij in Mauritanië, ondanks de internationale norm over de uitbanning van slavernij, in stand wordt gehouden. Om dit te onderzoeken worden hieronder twee verschillende hypothesen opgesteld. Eén van die hypothesen

heeft betrekking tot de *grafting*-literatuur en hoe de internationale norm afwijkt van de lokale culturele normen en sociale structuur. De andere hypothese betreft de rol van de internationale gemeenschap en die van de Mauritaanse overheid in deze kwestie.

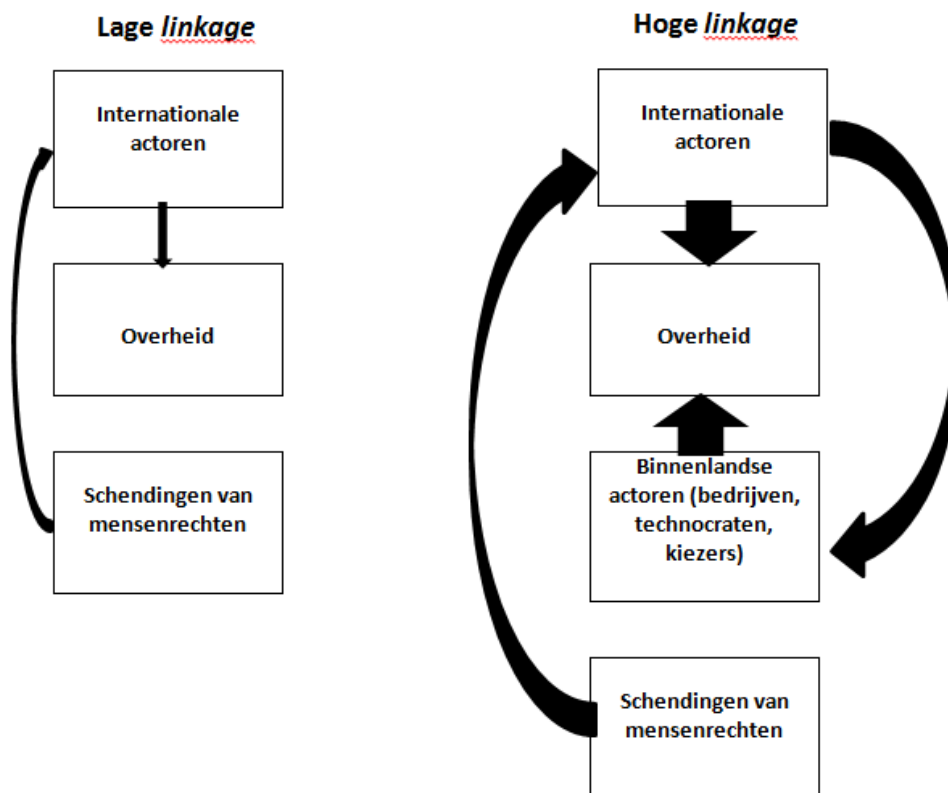
Voor de eerste hypothese moet worden teruggerepen naar literatuur over de succesvolle opkomst van internationale normen. Over dit onderwerp is veel literatuur geschreven. Onderdelen van het succes van een norm hebben, zo is getheoretiseerd, enkele eigenschappen die internationaal, universeel en intercultureel als belangrijk worden gezien. Normen die bepaalde universele en cultuur-overschrijdende eigenschappen bezitten zijn internationaal succesvoller. Normen die betrekking hebben op de lichamelijke aantasting van individuen, waarbij er sprake is van een kort causaal verband tussen de schuldige en het slachtoffer doen het internationaal goed (Keck en Sikkink 1998, 27; Keck en Sikkink 1999, 98). Daarnaast zijn ook normen die gaan over de juridische gelijkheid tussen individuen op internationaal vlak succesvoller (ibid.). Hoewel deze eigenschappen door genoemd worden als voorwaarden voor succesvolle *issue emergence* (Keck en Sikkink 1998, 1999), zijn deze eigenschappen ook belangrijk in het geval van internationale normen en hun succes (Finnemore en Sikkink 1999, 907).

In andere literatuur over het succes van een internationale norm, wordt beschreven hoe de nieuwe norm enige mate van overlap of gelijkenis met andere, meer gevestigde normen moet hebben. In haar artikel beschrijft Florini (1996) een evolutionair model dat normverandering aan de hand van natuurlijke selectie zoals dat van Darwin en aan de hand van literatuur van Dawkins. Het succes van een internationale norm hangt af van in hoeverre er sprake is van congruentie met al bestaande normen (Florini 1996, 369); er moet dus een soort overlap zijn met al bestaande opvattingen, gedachten en normen. Voor deze gedachten is een brede basis te vinden binnen de literatuur: dit wordt een overlap met de "*norm pool*" (Florini 1996), "*grafting*" of "*resonance*" genoemd (Price 1998, 617; Price 2003, 584; Keck en Sikkink 1999, 95).

In het geval van de anti-slavernij-norm, kan gesteld worden dat die internationaal is aangeslagen; en in de derde fase van het *norm life cycle* model is. Interessant kan zijn om de *grafting*-literatuur in dit geval omgekeerd te gebruiken; waar dan niet wordt gekeken naar in hoeverre bestaande normen overlap hebben met een eventuele nieuwe internationale norm. In plaats daarvan wordt er onderzocht in hoeverre de bestaande internationale norm een overlap heeft met de normen van één van de landen die nog niet de internationale norm heeft geïnternaliseerd. Dit zou een uitleg kunnen bieden over het uitblijven van verandering in Mauritanië. Verwacht wordt dat de internationale norm(en) met betrekking tot de onwenselijkheid van slavernij niet overeenkomen met het normenstelsel in Mauritanië. Hierbij zullen er sporadisch verwijzingen gemaakt worden naar hoe het er aan toe gaat in andere landen.

Een tweede verklaring voor de aanhoudende slavernijpraktijken in Mauritanië kan liggen aan de manier waarop de internationale gemeenschap deze praktijk behandelt, en de invloed van de Mauritaanse overheid hierop. Levitsky en Way (2005; 2006) bespreken in hun artikelen een model die democratisering van autoritaire staten verklaart aan de hand van structurele druk van voornamelijk derde staten. Dit model leent zich goed om de rol van de internationale gemeenschap te kunnen benaderen en uitleg te bieden over het uitblijven van verandering van de slavernijpraktijken in Mauritanië.

FIGUUR 1 – De effecten van *linkage* op *leverage*; versterkte (boemerang)effecten door *linkage*

Bron, naar voorbeeld van figuur uit: Levitsky en Way 2006, 387.

In het model van Levitsky en Way vindt verandering in een land plaats door middel van contacten met het buitenland. Hierbij wordt er onderscheid gemaakt tussen ‘hardere’ vormen van contact – *leverage* – en ‘simpelere’ vormen van contact – *linkage* (Levitsky en Way 2005; *ibid.* 2006). Hierbij wordt *linkage* in verband gebracht met *soft power* (Levitsky en Way 2005, 25; *ibid.* 2006, 385). Volgens de auteurs bevordert *linkage* an sich de (democratische) veranderingen in de doelstaat; daarbij versterkt het de effecten van *leverage* – figuur 1 (Levitsky en Way 2005, 25; *ibid.* 2006, 386-387). In het figuur is een boemerangeffect te zien dat wordt versterkt door *linkage* (zie Keck en

Sikkink 1999). Daarnaast stellen Levitsky en Way dat daar waar er sprake is van lage *linkage*, binnenlandse factoren van groter belang zijn bij veranderingen binnen de staat.

In tabel 1 is, in enig aangepaste vorm, te zien wat er verstaan wordt onder *leverage* en *linkage* (Levitsky en Way 2005; 2006; Tolstrup 2012).⁵ Voorbeelden van *leverage* zijn politieke conditionaliteit,⁶ diplomatieke druk en *persuasion*, sancties en militaire interventies (Levitsky en Way 2005, 21; *ibid.* 2006, 382). Zoals hierboven al vermeldt, kan *linkage* ervoor zorgen dat *leverage* een groter effect heeft op de doelstaat – Mauritanië *in casu*. De *linkage* zorgt daarbij voor toegenomen *saliency* van de doelstaat in andere staten (Levitsky en Way 2005, 23). Dit kan leiden tot een verhoogde kans op internationale actie met betrekking tot wanpraktijken in de doelstaat, evenals dat in de doelstaat zelf burgers een toegenomen blootstelling hebben aan de internationale norm (*ibid.*). Daarnaast zorgt een hoge *linkage* voor gevoelige plekken bij de doelstaat die uitgebuit kunnen worden door externe actoren (Tolstrup 2012, 5).⁷ Uiteindelijk kan dit ertoe leiden dat bewindspersonen en regeringselites verandering brengen in de wanpraktijken in het land (*ibid.*). In deze processen speelt de identiteit van de actoren in een land in verhouding tot het Westen een belangrijke rol (*ibid.*, 24-25). Dit doet vermoeden dat *shaming* (onderdeel van *leverage politics*) een belangrijk element kan worden in het proces een norm van een land in lijn te brengen met de internationale norm (Keck en Sikkink 1999, 97) Hierbij is het echter wel belangrijk dat externe staten en organisaties niet te ver gaan met de *norm persuasion*, omdat dit infantiliserend kan overkomen bij de doelstaat waardoor de afstand tussen staten vergroot en samenwerking in de toekomst kan worden bemoeilijkt (Epstein 2012, 136). Daarnaast kunnen ook *boomerang patterns* een rol spelen bij de rol die ngo's spelen in dit geheel (Keck en Sikkink 1999; Risse en Sikkink 1999, 18).⁸ In tabel 2 zijn de verschillende combinaties *linkage* en *leverage* te zien met uitleg over de meest waarschijnlijke uitkomsten ervan.

⁵ Ook is de relatie met *gatekeeper elites* uitgelegd. Later in de tekst wordt hier dieper op ingegaan.

⁶ Daarbij wordt in bi- of multilaterale overeenkomsten met de doelstaat verandering in wanpraktijken als conditie op de afspraak gegeven.

⁷ Die gevoeligheden kunnen gebruikt worden om veranderingen in de doelstaat teweeg te brengen.

⁸ Het boemerangeffect is een effect waarbij de banden tussen binnenlandse ngo's en de staat beperkt of niet aanwezig zijn; die binnenlandse ngo vervolgens contact zoekt met internationale actoren (hetzij IO's, ngo's of andere staten) om op die manier druk te creëren op de eigen staat, om zo verandering daarin teweeg te brengen (Keck en Sikkink 1998, 93; Risse en Sikkink 1999, 18).

TABEL 1 – De concepten *leverage*, *linkage* en *gatekeepers*

Concept	Leverage	Linkage	Gatekeepers ^a
Definitie	De vatbaarheid van de regering voor externe druk van andere staten	De dichtheid van de banden die het land heeft met externe actoren en multilaterale instituties	De economische, burgermaatschappelijke en politieke elites van een land die de <i>linkages</i> met externe actoren enigszins kunnen beïnvloeden.
Elementen	<p>1. De grootte van de staat en militaire en economische macht</p> <p>2. Tegenstrijdige (buitenland)beleidskwesties bij externe actoren</p> <p>3. Steun van een andere (regionale) macht die het land politieke, economische en militaire steun kan bieden</p>	<p>1. Economic linkage: krediet, handel, investeringen, en bilaterale en multilaterale <i>aid flows</i></p> <p>2. Intergovernmental (geopolitical) linkage: diplomatieke en militaire banden met andere staten en lidmaatschap van bondgenootschappen, verdragen en conventies en internationale organisaties</p> <p>3. Social linkage: toerisme, migratie, diaspora netwerken en banden van de elite met andere landen (denk hierbij aan educatie)</p> <p>4. Information (Communication) linkage: <i>cross-border</i> telecommunicatie, internetconnecties, en de penetratie door buitenlandse media</p> <p>5. (Transnational) civil society linkage: banden met internationale ngo's, religieuze groepen partijorganisaties en andere transnationale netwerken</p>	<p>1. Bij <i>economic linkage</i> zijn de politieke elites de voornaamste actoren, gezien zij handels-overeenkomsten en economische steun kunnen aanvragen. Daarnaast zijn economische elites enigszins van belang vanwege de <i>linkages</i> die zij met hun buitenlandse handel kunnen creëren</p> <p>2. Politieke elites zijn voornamelijk van belang bij de invulling van <i>intergovernmental linkages</i>.</p> <p>3. Politieke elites kunnen dit lastig beïnvloeden; wel kunnen zij bijvoorbeeld groepen met evt. geweld uit het land zetten</p> <p>4. Politieke elites kunnen bijvoorbeeld het internetgebruik stimuleren of beperken</p> <p>5. Politieke elites kunnen <i>transnational linkage</i> stimuleren of beperken. Ook kunnen de burgermaatschappelijke en oppositionele elites banden met externe actoren zoeken</p>

Bron: Levitsky en Way 2005, 21-23; Levitsky en Way 2006, 382-384; Tolstrup 2012, 7-10.

Noot: In deze tabel is afgeweken van Levitsky en Way's focus op het Westen bij *linkage* en *leverage* (2005; 2006), en is Tolstrup's algemene beschrijving van deze termen en concepten aangehouden (2012). Daarbij is deze tabel naar voorbeeld van Tolstrup (2012) vormgegeven, en is er hier de toevoeging gedaan van de kolom 'gatekeepers'.

^a In de rij 'elementen' onder de kolom 'gatekeepers' staat weergegeven welke elites van belang zijn bij het creëren of onderhouden van de met de nummers corresponderende *linkage*-typen.

TABEL 2 – Verschillende maten van *linkage* en *leverage*

<i>Linkage</i> en <i>leverage</i>	Waarschijnlijke uitkomst
Hoge <i>linkage</i> ; hoge <i>leverage</i>	Grootste kans op verandering in doelstaat
Hoge <i>linkage</i> ; lage <i>leverage</i>	Redelijke/goede kans op verandering in de doelstaat
Lage <i>linkage</i> ; lage <i>leverage</i>	Geen verzwakking, of verandering van het regime.
Lage <i>linkage</i> ; hoge <i>leverage</i>	Verzwakt het regime, maar door de lage <i>linkage</i> zijn er niet genoeg gevoeligheden om veranderingen teweeg te brengen

Bron: Levitsky en Way 2006, 380.

Levitsky en Way benutten in hun model een structurele aanpak. Hierbij wordt echter de rol die elites hebben in de doelstaat over het hoofd gezien. Vaak wordt eenzijdig naar internationale socialisatie gekeken; vanaf de kant van de '*socializer*', waarbij de kant van de '*socializee*' wordt vergeten (2012, 136). Dit gat wordt opgevuld door Tolstrup die een aanpassing van dat model beargumenteert, waarbij er meer ruimte wordt geboden aan de economische, burgermaatschappelijke (*civil society*), en politieke elites van de doelstaat, tabel 2 (2012, 5). Ook Epstein bekijkt *norm resistance* van de kant van de '*socializee*' (2012, 136). Tolstrup betoogd een symbiotische aanpak met zowel *structure*- als *agent*-elementen (2010, 23; 2012, 20). Deze elites noemt Tolstrup *gatekeeper elites* vanwege de rol die zij vervullen. Deze elites kunnen namelijk, tot op zekere hoogte, invloed uitoefenen op de dichtheid en vormgeving van de *linkages* tussen het land en externe actoren (ibid., 6). De elites zijn in verschillende mate van belang bij de verschillende typen *linkages* (tabel 1).

In tabel 3 zijn de definities en motieven van de verschillende actoren te zien. Verschillende elites, hebben verschillende motieven. De motieven van politieke elites zijn ingewikkelder dan die van economische elites (Tolstrup 2012, 11-12). Bij de rationele motieven van de politieke elites, is het belangrijk om in te zien dat de kosten van het (niet) nakomen van de internationale norm(en) afhangt van de reacties van de internationale gemeenschap daarop. Dit kan zich uiten in acties zoals die hierboven met betrekking tot *leverage* zijn besproken. Verder onderscheid is er tussen *ruling political elites* – de groep die dagelijkse touwtjes in handen heeft (dit kunnen delen van de politieke en economische, of burgermaatschappelijke elites zijn) en *oppositional elites* – de groepen die *ruling political elites* willen worden (Tolstrup 2012, 5).

TABEL 3 – Gatekeeper elites

Elites	Definitie	Motieven
Politieke elites	Nemen op een coherente wijze de beslissingen die gevolgen hebben voor de samenleving in een land en het politieke regime	Laten zich sturen door rationale en strategische motieven, en waarden-gedreven motieven. <ol style="list-style-type: none"> 1. Rationale motieven: wat zijn de kosten van het (niet) nakomen van internationale normen 2. Politieke elites zullen voornamelijk <i>linkages</i> scheppen met gelijkgestemde externe actoren.
Economische elites	Leiders van de grootste bedrijven en sectoren in een land	In verhouding tot de politieke elites kunnen zij op een minder gecentraliseerde manier economische <i>linkages</i> onderhouden. Zij zijn een product van hun geaggregeerde acties.
Burgermaatschappelijke elites	Leiders van de grootste en belangrijkste ngo's in een land	Zij zullen <i>linkages</i> met externe actoren onderhouden die hun zaak versterken en <i>linkages</i> beperken met actoren die hun zaak verzwakken.

Bron: Tolstrup 2012, 10-13.

Beargumenteed kan worden dat ook in de derde fase van het *norm life-cycle model* de internationale gemeenschap een rol speelt in socialisatie. Met betrekking tot de internationale anti-walvisjacht-norm wordt hetzelfde door Epstein betoogd (2012). De manier waarop dit kan geschieden wordt beschreven aan de hand van de literatuur van Levitsky en Way (2005; 2006) en die van Tolstrup (2012). Op basis daarvan wordt de tweede hypothese geformuleerd. De verwachting is dat vanwege weinig *linkage* (gedeeltelijk beïnvloedt door gatekeepers) met en *leverage* door de internationale gemeenschap, de slavernijpraktijken in Mauritanië niet veranderen naar voorbeeld van de internationale norm met betrekking tot de onwenselijkheid van slavernij. In tabel 4 is bondig weergegeven wat de hypothesen zijn.

TABEL 4 – De hypothesen en verwachtingen

Hypothese	
1	De internationale norm heeft geen overlap met Mauritaanse normen
2	Er is weinig <i>linkage</i> met (mede vanwege de acties door de <i>gatekeepers</i>) en weinig <i>leverage</i> door externe actoren

Conceptualisering, operationalisering, methoden en onderzoeksdesign

Conceptualisering

Hypothese 1

Het conceptualiseren van cultuur en sociale structuur is lastig. Beiden zijn niet één-en-hetzelfde. Sterker nog, er zijn verschillende definities voor beiden afzonderlijk. Een bekende definitie van het concept “cultuur” wordt zo bijvoorbeeld gegeven door Clifford Geertz (1973, 89), als:

“[A]n historically transmitted pattern of meanings embodied in symbols, a system of inherited conceptions expressed in symbolic forms by means of which men communicate, perpetuate, and develop their knowledge about and attitudes toward life”

De definitie van Geertz richt zich voornamelijk op de rol van cultuur in gedrag en symbolen die gebruikt worden in de communicatie tussen personen en die hierdoor de basis vormen voor de (sociale) kennis die zij van de wereld hebben. De symbolische communicatie zorgt dus voor het wereldbeeld dat iemand ontwikkelt en heeft. Het gebruik van bepaalde woorden of symbolen, die ieder een eigen (geladen) betekenis hebben, kunnen hierdoor de gemeenschap vormgeven zoals die wordt gezien door een groep mensen. Welke woorden en symbolen, en op wat voor manier die worden gebruikt, zijn dus erg belangrijk om te kunnen zien hoe een bepaalde samenleving eruit ziet. Wedeen beargumenteerd dat staatsinstituties hierin ook een belangrijke rol kunnen vormen, omdat de symbolische waarde van bepaalde tradities door de staat worden uitgedragen (2002, 721-722).

Een andere definitie van cultuur wordt gegeven door het UNESCO en luidt (VN 2001):

“Culture should be regarded as the set of distinctive spiritual, material, intellectual and emotional features of society or a social group, and that it encompasses, in addition to art and literature, lifestyles, ways of living together, value systems, traditions and beliefs”

Deze definitie is anders dan die van Geertz', waarin voornamelijk gerefereerd wordt aan de betekenis en rol van symbolen in de omgang tussen personen. De bovenstaande UNESCO-definitie is dus vrij

alomvattend en daarmee ruimer dan de definitie van cultuur zoals Geertz die heeft opgesteld. Het nadeel hiervan is dat door deze alomvattendheid, het moeilijk kan zijn om te beoordelen wat er níét onder dit begrip valt. Desalniettemin kan dit concept een handig instrument en leidraad zijn om in dit onderzoek de Mauritaanse cultuur mee onder de loep te nemen. Dit komt omdat er in deze definitie ook de manieren van samenleven, waardensystemen en overtuigingen worden betrokken.

Een ander nuttig concept kan zijn de sociale structuur. Dit is iets anders dan cultuur. López en Scott omschrijven sociale structuur als (2000, 3):

“Comprising those cultural or normative patterns that define the expectations that agents hold about each other’s behaviour and that organize their enduring relations with each other”

Deze definitie beschrijft dat wanneer men het over “sociale structuur” heeft, het gaat over de verwachtingen die men van elkaar heeft en hoe dit de basis vormt voor omgang tussen mensen. Dit bepaalt hoe de sociale verhoudingen tussen mensen eruit zien.

Uit deze definities, zoals ze hier besproken zijn, komt naar voren dat er wezenlijke verschillen zijn tussen ogenschijnlijk dicht bij elkaar liggende begrippen. Waar cultuur meer onderliggende waarden en normen van een groep betreft, gaat de sociale structuur meer over hoe die waarden en normen vorm geven aan intermenselijke relaties. Om die reden zijn deze begrippen van belang in dit stuk. Dit zijn belangrijke begrippen, omdat in deze scriptie gekeken zal worden naar de onderliggende normen die aanwezig zijn in de Mauritaanse cultuur en de effecten die die tot gevolg hebben in de sociale structuur van Mauritanië: welke verwachtingen hebben mensen en groepen mensen daar van elkaar?

Hoewel de bovenstaande vraag op zich al een erg interessante vormt, moet echter niet vergeten worden dat de normen uit de Mauritaanse cultuur en de sociale structuur daar, getoetst zullen worden aan wat op internationaal niveau de norm gevonden wordt. Onderzocht wordt of er een ‘katalysator-norm’ gevonden kan worden. Dat is een norm uit de cultuur van de doelstaat die aansluiting vindt bij de internationale norm.⁹

De internationale norm in dit stuk gaat over de onwenselijkheid van slavernij. Deze norm bevindt zich, zoals uit het theoretisch kader is gebleken, in de derde fase van het model van Finnemore en Sikkink. Om die reden zal worden aangehouden aan de beschrijving die Finnemore en Sikkink van een internationale norm geven (1998, 901 [supranote 57]). Bij de bespreking van een

⁹ Dit is vergelijkbaar met de eigenschappen die internationale normen volgens Keck en Sikkink moeten hebben, willen die normen op internationaal niveau succesvol zijn (1998, 98; 1999, 27-28). Die normen moeten een soort universele en interculturele aanspraakbaarheid hebben, om zoveel mogelijk staten erachter te scharen. In dit verband is het net andersom: is er een norm in de Mauritaanse cultuur die aansluiting vindt met, en een brug kan slaan naar de internationale anti-slavernij-norm?

kritieke massa, geven Finnemore en Sikkink aan dat veel moderne internationale normen in verdragen worden vastgelegd (ibid.). Zo is dat ook met de anti-slavernij-norm gebeurt. Die is in meerdere internationale verdragen en conventies vastgelegd.¹⁰

Hypothese 2

De concepten *linkage*, *leverage* en *gatekeeper elites* zijn uitgebreid in het theoretisch kader behandeld (zie ook tabel 1-3). Er behoeven geen (grote) veranderingen te worden aangebracht aan de concepten van hypothese 2 zoals die eerder zijn weergegeven. Wel zal er een kleine verandering komen om de acties van internationale organisaties (IO's) en ngo's beter tot uiting te laten komen in het model. Het concept *linkage* zal in de verdere scriptie wel gebruikt worden zoals hierboven behandeld is. Hetzelfde geldt voor de *gatekeeper elites*, hoewel dit de aantekening verdient dat er in dit onderzoek – wegens ruimtebeperkingen – met name gekeken zal worden naar de *political* en *civil society elites*.

In het model komen internationale organisaties aan bod bij het concept *linkage*. Deze organisaties hebben echter ook bepaalde instrumenten in de “gereedschapskist” zitten die zij kunnen gebruiken als *leverage*-middel, zoals bijvoorbeeld politieke conditionaliteit. Keck en Sikkink (1999) hebben het in hun artikel ook over *leverage politics*. Keck en Sikkink's concept *leverage politics* kan een mooie en nuttige aanvulling vormen van het concept *leverage* zoals dat hierboven besproken is. *Leverage politics* worden door Keck en Sikkink onderverdeeld in twee soorten: *material* en *moral leverage* (1999, 97). Bij *material leverage* is *issue-linkage* (politieke conditionaliteit) van belang; hiermee verbinden internationale organisaties (zoals de VN, Wereldbank, IMF), of staten bepaalde zaken (zoals economische of militaire hulp) aan bijvoorbeeld de mensenrechtensituatie in een land (ibid.).¹¹ *Moral leverage* wordt daarnaast omschreven als de “*mobilisation of shame*”, waarbij de handelwijze van een staat op internationaal niveau kritisch belicht zal worden (ibid.). Dit zijn allemaal *leverage*-instrumenten die door internationale organisaties, ngo's en staten kunnen worden gebruikt, om het gedrag van en de praktijk in de doelstaat te veranderen (ibid.). Ngo's gebruiken in dat kader vooral *moral leverage* en kunnen op een indirecte wijze bij IO's en staten aandringen op *material leverage*, via een boemerangeffect (ibid.).

Bij al die zaken kunnen ngo's een belangrijke rol spelen. Zij kunnen ervoor zorgen dat een staat inderdaad de afspraken naleeft, of de eigen praktijken gaat veranderen. Dit wordt gedaan door

¹⁰ De *Slavery Convention* uit 1926; de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens uit 1948; het *Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery* uit 1956; en *ILO Convention No. 105* uit 1957.

¹¹ Keck en Sikkink noemen als voorbeeld van bepaalde voorwaarden die aan staten gesteld kunnen worden bijvoorbeeld condities verbonden aan de financiële hulp van de Wereldbank en het IMF, maar ook bijvoorbeeld stemmen en *prestigious offices* binnen internationale organisaties of economische en militaire hulp van andere staten (1999, 97).

middel van het op de agenda zetten (met behulp van bijvoorbeeld media) van bepaalde issues bij internationale organisaties en staten (Keck en Sikkink 1999, 98). Hiermee kan vervolgens de positie van die landen en organisaties veranderen, aangaande de kwestie die wordt aangekaart door de ngo's (ibid.). Dit kan leiden tot verandering in de procedures binnen organisaties en externe staten, en vervolgens tot verandering in de doelactor en daarmee het gedrag van staten (ibid.).

Operationalisering en methoden

Hypothese 1

Hierboven zijn de concepten van onder andere de eerste hypothese behandeld. Hier zullen deze worden geoperationaliseerd. Daarnaast zal hier worden aangegeven wat voor methoden en data hiervoor gebruikt zullen worden. Het meten van cultuur en sociale structuur kan een lastig karwei zijn omdat dit soms zeer interpretatief en subjectief kan worden. Om de concepten te meten zoals deze zijn uitgelegd, zal er in dit onderzoek gekeken worden naar de normen zoals die tot stand zijn gekomen in Mauritanië en ook de rol van de islam en de staat hierin. Hiernaast zal ook gekeken worden naar de sociale verhoudingen zoals die, mede als gevolg van de normen, tot stand zijn gekomen.

Om aan die gegevens te komen zal dit onderzoek berusten op de ervaringen en (antropologische) onderzoeken van anderen.¹² Het vormt een kwalitatief onderzoek, waarbij er een content analyse zal worden gedaan van secundaire literatuur (o.a. Ruf 1999| Brhane 1997; Bales 2012; McDougall, Brhane en Ruf 2003; McDougall 2005). Informatie daarover wordt daarnaast ook verkregen uit een interview dat afgenomen is van Sarah Mathewson, Africa Programme Coordinator van Anti-Slavery International. Er is tevens geprobeerd om Boubacar Messaoud –zelf voormalig slaaf en oprichter van de anti-slavernij organisaties El-Hor en SOS Esclaves – te interviewen; helaas heeft de auteur met hem geen contact kunnen krijgen.

Hypothese 2

Bij deze hypothese zal worden gekeken naar *linkages* en *leverages* zoals deze hierboven zijn beschreven. Dit zal gedaan worden door de economische banden – handel, investeringen, bi- en multilaterale hulp – te observeren; te kijken naar de lidmaatschappen van IO's; en de sociale linkages zoals die in tabel 1 zijn beschreven. Aangaande *linkage* zal verder ook worden gekeken naar de *information linkages*, dus de communicatiemogelijkheden en aantal telecommunicatie- en internetgebruikers er in het land zijn; evenals de aanwezigheid van buitenlandse media in

¹² Wegens gebrek aan financiële middelen en tijd kan in het kader van de bachelorscriptie geen veldwerk ondernomen worden naar de culturele verschijnselen, normen en sociale structuur in Mauritanië.

Mauritanië. Tot slot zal gekeken worden naar de banden die Mauritaanse ngo's en partijen onderhouden met internationale burgermaatschappelijke actoren.

Om deze zaken te kunnen meten, zal er gebruik worden gemaakt van WTO-rapportages en ook *GlobalEdge*-data van Michigan State University (2013). Verder zal het internet een veelgebruikte bron zijn om bepaalde zaken na te kijken – bijvoorbeeld waar elites gestudeerd hebben, of hoe bijvoorbeeld de Wereldbank omgaat met de slavernijaspecten en de hulp die de organisatie aan Mauritanië biedt. Verder wordt verschillende secundaire literatuur behandeld, en zal er ook gebruik gemaakt worden van het interview met Sarah Mathewson (2013a; 2013b). Ook is er contact gezocht met de Franse ambassade te Nouakchott, Mauritanië met de vraag of zij eventueel informatie zouden willen verschaffen met betrekking tot de relatie tussen Frankrijk en Mauritanië. Dit hebben zij echter geweigerd (Dall'Orso 2013). Voornamelijk zal er aandacht worden gegeven aan de Franse en Amerikaanse relatie met Mauritanië, die van de VN en organisaties, en verschillende internationale ngo's. Ook zal worden bekeken wat de rol van de *gatekeeper elites* hierin is.

Onderzoeksdesign

De slavernijkwestie van Mauritanië als een unieke casus (Seddon 2008, 209). Waar bestuurlijke elites in omliggende landen zelf niet te maken hebben met slavernij, zijn de elites van Mauritanië hier in meer of mindere mate wel bij betrokken en ontbreekt er bij hen, wegens hun belangen bij de praktijk, de politieke wil om slavernij *de facto* te beëindigen (Seddon 2008, 209; Mathewson 2013b). Mauritanië is dus uniek in die zin dat de politieke en bestuurlijke elites van het land dus een hand hebben in de voortzetting van de slavernij praktijken. Daarnaast is het ook uniek, gezien het hiermee één van de weinige landen – zo niet het laatste land – is die op die manier de slavernijpraktijken in eigen land voortzet, ondanks de internationale anti-slavernij-norm. Om deze redenen vormt dit onderzoek een *deviant case study*; deze casus vormt de uitzondering op de “regel” die in het model van Finnemore en Sikkink (1999) is opgesteld (Hague en Harrop 2007, 91; Lijphart 1971, 692). Lijphart definieert dit als volgt (1971, 692):

“Deviant case analyses are studies of single cases that are known to deviate from established generalizations”

Daarbij wordt in dit onderzoek een poging gedaan te ontkomen aan wat Epstein een “*persistent case selection bias*” heeft genoemd, door hier de voortzetting van een *bad norm* te onderzoeken, zij het op lokaal niveau (2008, 138).

Verder vormt dit onderzoek een kwalitatief onderzoek, dat wordt omschreven als “niet-statistische examinatie en interpretatie van observaties, dat tot doel heeft onderliggende

verhoudingen bloot te leggen” (Babbie 2010, 394). In dit onderzoek zal voornamelijk gebruik worden gemaakt van secundaire literatuur, en andersoortige bronnen (het interview en persoonlijk e-mail contact). Veel van de bronnen die gebruikt worden zullen ingezet worden in het kader van ‘*triangulation*’, om op die manier *biases* te voorkomen (Thies 2002, 357).

Resultaten en analyse

Het gebied dat nu Mauritanië vormt kent een lange geschiedenis van slavernij. In de viertiende eeuw komen de Arabieren naar Mauritanië (Diallo 1999, 13). Daar hebben zij in eerste instantie oorlog gevoerd tegen de daar aanwezige Berbers alvorens hen, na hen verslagen te hebben, te integreren (ibid.). Vervolgens hebben de Arabische-Berbers oorlog gevoerd tegen de zwarte bevolkingsgroepen in die regio, waarbij het veelvuldig voorkwam dat zij door de Arabische-Berbers tot slaaf werden gemaakt (ibid.). Deze strijd woedde voort tot aan de Franse kolonisering van het gebied aan het einde van de negentiende eeuw (ibid.). Tijdens de periode van de Franse kolonisering, hebben de Fransen ervoor gekozen de *status quo* met betrekking tot de sociale structuur in het gebied te behouden en om niet tegen slavernij in te grijpen zoals in Sudan, Senegal of Mali in die tijd is gedaan (Cotton 1998, 84; Maimone 2012, 5-6). Dit hield in het geval van Mauritanië in dat de Blanke-Moren in hun positie als bestuurlijke elite door de Fransen werden bevestigd (ibid.). In Mali is dit anders gegaan (ibid.), en het gevolg daarvan is dat de *Tuareg*, de etnische groep die slaven houdt, een gemarginaliseerde groep binnen Mali is geworden (2013b). Desondanks blijft slavernij daar een aanwezige kwestie en grijpt de overheid niet in bij de traditionele praktijken van de *Tuareg* – slavernij inclusief (ibid.).

Mauritanië kent vandaag de dag drieënhalf miljoen inwoners (CIA 2013b), verdeeld over verschillende groepen. In het gebied leven mensen die te onderscheiden zijn in de volgende groepen: Blanke-Moren, Zwarte-Moren en Afro-Mauritaniërs – die laatste groep valt nog verder in stammen onder te verdelen, zie hypothese 1. De Zwarte-Moren zijn de groep slaven of voormalig-slaven van de Blanke-Moren. In de jaren '70 zijn zij voor het laatst afzonderlijk in de census opgenomen en sindsdien worden de Zwarte- en Blanke-Moren gezamenlijk geteld om de kleine getalen van de Blanke-Moren te verbergen (Mathewson 2013b, Bales 2012, 80). Gespeculeerd kan ook worden dat dit als bijeffect heeft dat de Zwarte-Moren zich, door de inclusiviteit in de census, meer geaccepteerd voelen door de Blanke-Moren en dat dit, hoe krom ook, een soort loyaliteit teweeg brengt (Brhane 1997, 29).¹³ Naar schatting behoort twintig tot dertig procent van de bevolking tot de groep “Blanke-Moren”; veertig procent van de bevolking behoort naar schatting tot de “Zwarte-Moren”; en dertig

¹³ Dit kan deel uitmaken van de psychologische processen die ervoor zorgen dat slaven zelf het gevoel krijgen dat de slavernij die zij kennen de “natuurlijke gang van zaken” is. Zie de resultaten en analyse van hypothese 1, en in het bijzonder de quote van Sarah Mathewson, voor meer uitleg hierover.

tot veertig procent van de bevolking is Afro-Mauritaniër (Mathewson 2013b; International Business Publications 2011, 13; Bullard 2002, 15; Michigan State University 2013).

In het land zijn de welvaart en macht geconcentreerd bij de Blanke-Moren (Mathewson 2013b; Ould Ahmed Salem 2009; McDougall et al. 2003, 71; Ould Cheikh 2012, 11). In de jaren '60 heeft de bestuurlijke elite, die hoofdzakelijk uit Blanke-Moren bestaat, een Arabiseringsbeleid gevoerd. Een beleid dat de Moorse groepen bevoordeelde en ten nadelen was van de Afro-Mauritaniërs (McDougall et al. 2003, 70). Dit beleid had tot doel de dreiging die uitging van de Afro-Mauritaniërs tegen te gaan en verwijderde hen van overheidsfuncties (Bales 2012, 113; Bullard 2005, 755). Ook nu blijft etniciteit van belang bij bijvoorbeeld een aanstelling op het Ministerie van Justitie (Jourde 2011). Dit beleid zette overigens ook de Zwarte-Moren op tegen de Afro-Mauritaniërs, om zo ervoor te zorgen dat de Afro-Mauritaniërs niet de macht die de Blanke-Moren over de Zwarte-Moren hadden konden ondermijnen (Bales 2012, 113). In 1980 werd hierbij ook nog eens het sharia-recht ingevoerd, wat leidde tot zorgen onder de Afro-Mauritaniërs – en vrouwen (International Business Publications 2011, 31).

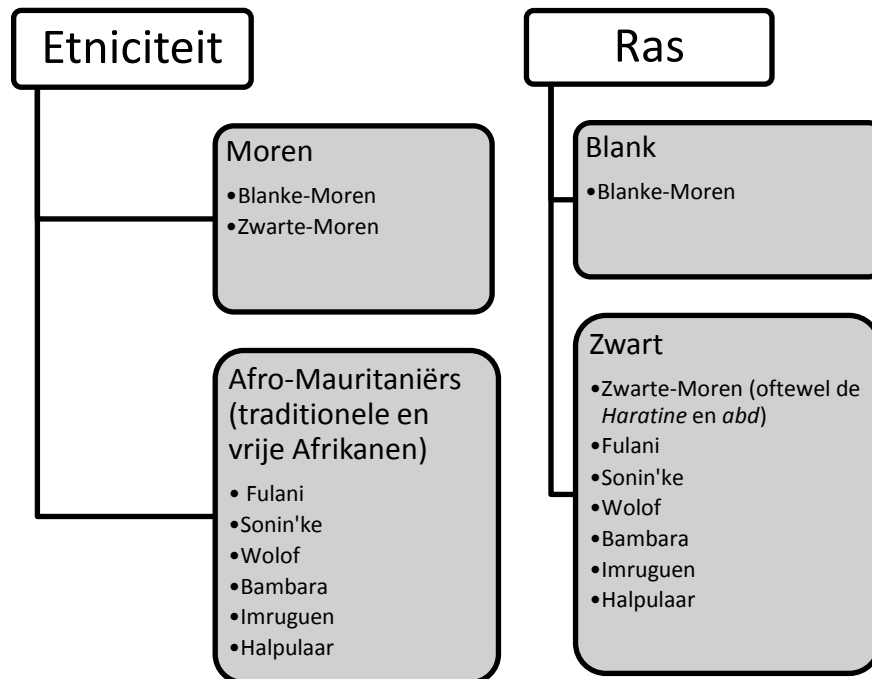
Hypothese 1: discrepantie tussen internationale norm en lokale normen

Mauritanië is een etnisch divers land en ook is het etnisch en cultureel gezien een ingewikkeld land. De culturele en raciale identiteiten lopen erg in elkaar over (Brhane 1997, 4; Ruf 1999), zoals uit figuur 1 blijkt. In Mauritanië zijn verschillende bevolkingsgroepen te onderscheiden. De Arabische-Berbers (ook wel *Beydanes* dat 'blank' betekent, *Bizān*, of Blanke-Moren genoemd), die slaven houden, vormen er een minderheid (Diallo 1995, 17; Brhane 1997, 29; Cotton 1998, 21-22; Bales 2012, 80-81). De dominantie van de Blanke-Moren binnen maatschappij en staat is tijdens en sinds de Franse kolonisatie van het gebied in stand gehouden en ook nu behoren zij tot de staatselite (Brhane 1997, 30; Bales 2012, 81). Exacte cijfers over de census van het land worden geheim gehouden, om te verdoezelen dat de Blanke-Moren in de minderheid zijn (Bales 2012, 81; Mathewson 2013b).

De slaven die de Blanke-Moren houden staan bekend als de Zwarte-Moren, of *sūdān* (Brhane 58-59; Ruf 1999). Deze groep bestaat uit de slaven (ook wel *abd* of *abīd* genoemd, dat 'slaaf' betekent) en de *Haratine* (*Harātīn*) – die laatste groep zijn slaven die hun vrijheid hebben verkregen (Diallo 1995, 17; Cotton 1998, 21; Ruf 1999, 39). Letterlijk betekent *Haratine* "freed man" (Mathewson 2013b; Ruf 1999). Recentelijk worden echter de *abd* ook *Haratine* genoemd, wegens een ontstaan taboe om hen slaaf te noemen (McDougall 1959-1960); het woord *Haratine* lijkt een soort eufemisme voor het woord 'slaaf'. *Haratine* wordt nu over het algemeen gebruikt om de Zwarte-Moren mee aan te duiden (Mathewson 2013b). Naast deze bevolkingsgroepen zijn er nog de Afro-Mauritaniërs. Dit zijn vrije (zwarte) Afrikanen (Diallo 1993, 17; Brhane 1997, 4; Cotton 1998, 21). Ook

bij de Afro-Mauritaniërs vinden slavernijpraktijken plaats, alleen op kleinere schaal dan bij de Blanke-Moren (Ould Ahmed Salem 2009, 157-158; Mathewson 2013b). Dit komt omdat ten tijde van de kolonisatie de Fransen slavernij in de Afro-Mauritaanse groepen met succes (grotendeels) hebben kunnen eindigen (Ould Ahmed Salem 2009, 158).

FIGUUR 2 – Culturele en raciale categorisering van bevolkingsgroepen

Bron: Brhane 1997, 5; Cotton 1996, 21-23; Diallo 1993, 16-17.

De zwarten – met name de (voormalig) slaven – worden door de Arabieren volgens verschillende bronnen gezien als “*sub-human*”, of beestachtig, en dus met een vorm van racisme en discriminatie bejegend (Cotton 1996, 45; Brhane 1997, 67; Bales 2012, 119; Maimone 2012, 4; Hahonou en Pelckmans 2011, 144). Door Diallo wordt er zelfs een vergelijking getrokken met de apartheid (1996, 23-24). Abdel Nasser Ould Yessa, één van de oprichters van SOS Esclaves, weerspreekt dat echter – volgens hem zijn er vrij egalitaire rechten, maar worden deze simpelweg niet uitgevoerd; en is er geen sprake van (juridische) segregatie.¹⁴ Uit een content-analyse op basis van de jaarverslaggegevens van SOS Esclaves van de jaren 2001 en 2004 over de stand van slavernij in Mauritanië blijkt dat de gerapporteerde gevallen van achtenveertig ontsnapte slaven exclusief zwarte individuen betreffen (Toure 2012, 47). Desondanks, en opmerkelijk, komt het ook voor dat de slavenkaste niet altijd het gevoel heeft gediscrimineerd te worden – zo blijkt uit interviews van Ruf

¹⁴ iAbolish – American Anti-Slavery Group, “Freedom does not fall from the sky” [interview met Abdel Nasser Ould Yessa], http://web.archive.org/web/20060811200908/http://www.iabolish.org/activist_ctr/abolitionists/abdel-nasser-ould-yessa.html (laatst geraadpleegd op 12/06/2012).

(1999, 274). Toch blijft het erg dubbel. Ergens anders wordt door een voormalig slaaf dit als volgt omschreven (in: McDougall et al. 2003, 67):

“We are all Moors; it is only our skin colour that makes any difference”

– Mohamed Dahi, voormalig slaaf

Het van non-discriminatie die slaven kunnen hebben kan voortkomen uit de ‘familiare’ band die de slavenhouders met de slaven onderhouden (Ruf 1999, 274; Maimone 2012, 13). Daarnaast behoort dit ook tot de strategie van de Blanke-Moren; zo proberen zij de raciale banden die de Zwarte-Moren met de Afro-Mauritaniërs delen teniet te doen (Ruf 1999, 274). Sterker nog, er is een publiekelijk taboe op het maken van raciaal onderscheid, maar niet op het maken van een cultureel onderscheid; dit dient de belangen van de Blanke-Moren (zie figuur 1; Brhane 1997, 29).¹⁵ Op die manier wordt door de Blanke-Moren geprobeerd het onderscheid tussen Zwarte Moren en de Afro-Mauritaniërs te benadrukken (Brhane 1997, 29). Dit valt te kenmerken als een soort verdeel-en-heers tactiek, om zo vereniging van de zwarte bevolking (met hun culturele verschillen) te voorkomen.¹⁶ Wel is het zo dat de Blanke-Moren zich superieur voelen ten opzichte van de Zwarte-Moren, en voelen de Zwarte-Moren zich inferieur aan de Blanke-Moren (Ruf 1999, 275; Mathewson 2013b).

Volgens verschillende islamitische theologen valt er voor de slavernij zoals deze in Mauritanië plaatsvindt niet terug te grijpen op de koran (Lydon 2005, 121). De koran schrijft immers voor dat moslims wel slaven mogen houden, op voorwaarde dat de slaven niet zelf moslim zijn; wanneer slaven zich tot de islam bekeren moeten zij worden vrijgelaten (ibid.; Bales 2012, 85). Desondanks worden zij toch als slaaf gehouden. *A fortiori*, gebruiken slavenhouders de islam als onderdrukkingsmiddel voor de slaven (Cotton 1996, 27; Human Rights Watch/Africa 1994, 91). Door een religieus leider is dit als volgt omschreven (Human Rights Watch/Africa 1994, 91):

“[T]he masters intimidated their slaves by telling them that their choice was to follow them or to go to hell”

– Een religieuze leider uit Aleg, Mauritanië

¹⁵ Wanneer figuur 1 wordt geraadpleegd, is te zien dat de het maken van een het culturele, of etnische onderscheid ervoor zorgt dat de Zwarte-Moren zich verbonden zullen voelen met de Blanke-Moren. Bij het maken van een raciaal onderscheid, zullen de Zwarte-Moren zich meer betrokken voelen bij de Afro-Mauritaniërs.

¹⁶ Deze verdeel-en-heers-techniek is ook terug te zien in het arabiseringsbeleid dat in het verleden gevoerd werd. Daarin werd de staat en samenleving van Afro-Mauritaanse invloeden ‘gezuiverd’. De Zwarte-Moren werden door de Blanke-Moren ingezet om hierbij te helpen, wat leidde tot het innemen van gebieden van Afro-Mauritaniërs en het uit Mauritanië van de Afro-Mauritaniërs.

Daarnaast zijn er ook Islamitische juristen die zich hierover uit hebben gelaten door te zeggen dat slavernij binnen de islam als rechtvaardig wordt gezien (Cotton 1996, 27; Bales 2012, 85). Het gebruik van de islam als middel om de islamitische zwarte slaven als slaaf te blijven houden, gebeurt dus niet vanuit een grote consensus binnen de islam in het algemeen; het blijkt echter een lokale interpretatie – *Mālikī* – te zijn van de koran (Lydon 2005; Ould Cheikh 2012, 1). Ook blijkt er in de Mauritaanse context weinig geweld nodig om de slaven in bedwang te houden, met name als gevolg van psychologische processen die daarmee verbonden zijn (Bales 2012, 83; Mathewson 2013b; N'diaye 2006, 424; Hahonou en Pelckmans 2011, 144):

“[T]he nature of slavery is that people in it often completely endorse the system, because they have been indoctrinated to believe the system is right, and that they should belong to someone else; that they are the possession of someone else”

– Sarah Mathewson, Africa Programme Coordinator, Anti-Slavery International

De Mauritaanse praktijk schendt op meerdere vlakken de mensenrechten. Verschillende artikelen van de *Slavery Convention* uit 1926; de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens uit 1948; het supplement op de *Slavery Convention* uit 1957; en de *ILO Convention No. 105* uit 1957. In deze documenten wordt slavernij aangeduid als het bezitten van een persoon. Dit komt overeen met de definitie van Bales (2001) die in dit document aangehouden wordt. Verder komt in deze documenten naar voren dat slavernij op basis van raciale of andersoortige vormen van discriminatie onwenselijk is. Tevens onwenselijk zijn gedwongen huwelijken en kinderarbeid. Van al deze praktijken is in Mauritanië sprake (Cotton 1996; Bales 2012; Maimone 2012).

Volgens Bales en Robbins valt de definitie van alomvattende slavernij (dus de ‘oude’ en ‘nieuwe’ vormen van de praktijk) het beste samen te vatten als een praktijk met de volgende kenmerken: i) verlies van de vrije wil van het slachtoffer; ii) economische exploitatie; iii) de aanwezigheid van een geweldsdreiging (2001, 28).¹⁷ Deze normen sluiten echter niet goed aan bij de Mauritaanse praktijk. Dit komt omdat in Mauritanië in eerste instantie veel meer vanuit groepen wordt beredeneerd; iemand ontleent bepaalde rechten op basis van het behoren tot een bevolkingsgroep (Brahne 1994). Dit staat in lijn met een argument dat Cobbah maakt, waarbij duidelijk wordt dat er een botsing is tussen de internationale, liberale en individualistische normen en die op het Afrikaanse continent (1987). Dit kan onderdeel vormen van de voortdurende problematiek op het gebied van slavernij in Mauritanië.

¹⁷ Deze definiëring gebeurt op basis van de overeenkomsten die er te vinden zijn tussen de definities van slavernij, zoals die in de verschillende verdragen en conventies op internationaal niveau worden aangehouden.

Concluderend woord hypothese 1

Uit de bovenstaande tekst blijkt dat het botst tussen de internationale anti-slavernij-norm en de Mauritaanse cultuur met de normen en sociale structuur die daar aanwezig zijn. Hierbij gaat het voornamelijk om de cultuur van de heersende Blanke-Moren en de slaven die bij hen horen (Zwarte Moren). Daarnaast is ook te zien dat vanwege de gedwongen huwelijken tussen slaven en tussen slavin en slavenhouder,¹⁸ ook nog internationale normen worden geschonden. Beredeneerd kan worden dat vanwege kinderarbeid, ook nog een botsing is tussen internationale normen en die van Mauritanië. Verder is gebleken dat slavenhouders de islam als onderdrukingsmiddel gebruiken.

Voor de *grafting*-hypothese is het echter ook noodzakelijk om te bekijken of er binnen een cultuur een norm aanwezig is die als brug, of katalysator, kan dienen en een verbinding aan kan leggen met de internationale norm – in dit document de internationale norm over de onwenselijkheid van slavernij. Zoals hierboven in het theoretisch kader en conceptualisering is besproken, is een dergelijke ‘katalysator-norm’ universeel aanspreekbaar en cultuur-overschrijdend (zie ook Keck en Sikkink 1998; 1999). In dit onderzoek is deze katalysator niet gevonden. Dit komt mede vanwege de beperkingen die dit onderzoek met zich meebrengt, gezien deze zich berust op analyse van secundaire literatuur. Het enige dat eventueel in de buurt van een dergelijk concept zou komen, is de koran die voorschrijft dat moslims niet andere moslims als slaaf mogen houden. Dit zou een oplossing kunnen bieden, echter zou het hierdoor theoretisch mogelijk zijn dat niet de Zwarte-Moren meer tot slaaf worden gehouden door de Blanke-Moren, maar de Afro-Mauritaniërs. Waar dus naar gezocht dient te worden is een algemenere “katalysator-norm” die binnen de Mauritaanse gemeenschap(en) slavernij in zijn geheel verwerpt.

In de literatuur die voor dit hoofdstuk is gebruikt, is geen aanwijzing gevonden die duidt op het bestaan van een dergelijke ‘katalysator-norm’ binnen de Mauritaanse cultuur – volgens sommigen is er een sociale revolutie nodig die de sociale structuur en verhoudingen verandert (McDougall et al. 2003, 82). Het lijkt er overigens op dat ook internationale organisaties en ngo’s deze ‘katalysator-norm’ nog niet hebben kunnen vinden – mocht deze überhaupt bestaan. Op basis van de ‘katalysator-norm’ zou er door bijvoorbeeld internationale actoren onder de Mauritaanse bevolking een besef gecreëerd kunnen worden over de verwerpelijkheid van de slavernijpraktijken. Dit zou een opstappunt kunnen vormen naar een einde van die praktijken en Mauritanië. Om de ‘katalysator-norm’ te vinden – of te onderzoeken of deze in wezen bestaat in die samenleving – zou uitgebreid antropologisch onderzoek gedaan moeten worden naar de verschillende aspecten en normen binnen de Mauritaanse cultuur, op basis waarvan er een verbinding gelegd zou kunnen worden naar de internationale anti-slavernij-norm.

¹⁸ Trouwen van een mannelijke slaaf met een vrouwelijke slavenhoudster is niet gebruikelijk (Brhane 1997, 76-77).

Hypothese 2: linkage, leverage en gatekeepers

Linkage

In Mauritanië is er sprake van een lage *linkage* en – wanneer het aankomt op de slavernij – een ‘niet-hoge’ *leverage*. Het land is niet goed geïntegreerd in de mondiale economie,¹⁹ en heeft een niet gediversifieerde export (WTO 2011, 5).²⁰ De grootste handelspartner van Mauritanië is Frankrijk. Daarnaast wordt respectievelijk 24,7% en 17,5% naar geëxporteerd en van geïmporteerd (Michigan State University 2013).²¹ Uit onderzoek naar de handel van voormalige Franse Koloniën met de wereld blijkt dat sinds de onafhankelijkheid de handel van hen met Frankrijk en met andere voormalige Franse koloniën met 65% is gedaald; en dat de handel met de rest van de wereld sinds de onafhankelijkheid met 20% is afgenomen (Head et al. 2010, 12). Daarnaast blijkt de rol van buitenlandse financiële hulp belangrijk voor de economie en komt 70% van die hulp van niet-Westerse landen (Michigan State University 2013).

Naast de economische *linkages*, blijken ook de sociale *linkages* en communicatie *linkages* vrij laag. De toerisme-sector is in Mauritanië nooit erg groot geweest, en is sinds de ontvoering van Europeanen in 2007 ernstig gedaald – van zestigduizend in 2006 naar ruim achtentwintigduizend bezoekers in 2010 (WTO 2011, 81). Wel schijnt de Mauritaanse-gemeenschap in de VS via organisaties voor een aanwezigheid op Amerikaanse universiteiten en in de Amerikaanse media te zorgen (Bullard 2005, 759). Een onderzoek naar de educatie van de Mauritaanse elite is er niet en een internetzoektocht naar die gegevens heeft weinig opgeleverd.²² Wat betreft de communicatie *linkages* in Mauritanië, blijkt dat er een lage internetpenetratie is – er zijn vijfenzeventigduizend internetgebruikers (CIA 2013b). Dit is laag op een bevolking van ruim driemiljoen. Er zijn overigens geen vrijheidsbeperkingen op het internetgebruik, maar dat lijkt overbodig vanwege het hoge analfabetisme en de grote armoede (Jourde 2011).

Verder lijken de (*transnational*) *civil society linkages* op het gebied van slavernij hoger. De binnenlandse ngo's – zoals SOS Esclaves en de *Initiative de Resurgence du mouvement Abolitionniste de Mauritanie* (IRA) – hebben banden met het buitenland (zie bijvoorbeeld Bullard 2002). SOS Esclaves onderhoudt vrijwel dagelijks contact met Anti-Slavery International (Mathewson 2013b). Anti-

¹⁹ *World Trade Organisation*, <https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/tp200_e.htm> (laatst geraadpleegd op 13/06/3012)

²⁰ De hoofdmoot van de export wordt voor rekening genomen door ijzererts en de visserij (WTO 2011, 5). In 2006 is er ook olie gevonden en sindsdien is de export van petroleum toegenomen, maar die heeft echter niet de verwachtingen die ervan waren weten waar te maken (WTO 2011, 5; Internationale Business Publications 2011, 15).

²¹ Andere handelspartners zijn China (export: 11,8%), Duitsland (export: 12,4%), Rusland (import: 16,4%) en Nederland (import: 10,8%) (Michigan State University 2013).

²² Wel is er via de Facebook-pagina van de president van Mauritanië, Mohamed Ould Abdel Aziz, gevonden dat hij aan de *Academie Militaire Royale de Mekness* in Marokko heeft gestudeerd.

Slavery International heeft een aantal jaren ook een samenwerkingsplatform gefinancierd tussen verschillende anti-slavernij organisaties uit Mali, Mauritanië en Niger. Met dat geld werden *advocacy*, campagnes, onderzoek naar slavernij en de opvang van gevluchte slaven gefinancierd (Mathewson 2013b). Daarnaast is de IRA-Mauritanië op het moment van schrijven bezig met een tour langs Europese landen en parlementen om te praten over de situatie van slavernij. Verder onderhouden de internationale ngo's met betrekking tot Mauritanië ook contact onderling en lijkt er sprake te zijn van een taakverdeling wanneer het aankomt op de verdeling van taken met betrekking tot mensenrechten en slavernij in dat land (Mathewson 2013b).

Leverage

Zoals hierboven al eens is aangekaart, is de internationale *leverage* met betrekking tot slavernij niet erg hoog. De meeste *leverage* lijkt te komen in de vorm van *moral leverage* door voornamelijk ngo's en de VN. Verschillende ngo's behandelen de slavernijkwestie in Mauritanië en de onrechten die er op dat gebied gedaan worden - Anti-Slavery International, Amnesty International, Open Society Foundation (OSF), Minority Rights Group, UNPO, *l'Association Femmes Chefs de Famille*, *Gesellschaft für bedrohte Völker* (Mathewson 2013b).²³ Daarnaast heeft ook Human Rights Watch in het verleden een rapport gepubliceerd waarin Mauritaanse slavernij wordt behandeld (1994). Volgens Mathewson verspreidt Anti-Slavery International (via hun *International Advocacy Officer*) verder documenten aan staten wanneer er op internationaal niveau gepraat wordt over slavernij in Mauritanië (2013a; 2013b). Daarnaast heeft de OSF een rapport ingediend bij de African Commission on Human's and People's Rights over de slavernij (Mathewson 2013b). De Speciale Rapporteur aangaande Hedendaagse Vormen van Slavernij is in 2009 afgereisd naar Mauritanië om daar de slavernijpraktijken onder de loep te nemen (VN 2010). Daaruit blijkt onder andere dat de wet uit 2007 die het houden van slaven strafbaar maakte niet goed wordt uitgevoerd (ibid. 19).

Wat betreft de landen die hier onder de loep worden genomen, de VS en Frankrijk, blijkt dat er door auteurs en ngo's wel eens verweten wordt dat die landen te weinig druk uitoefenen op Mauritanië wanneer het aankomt op de slavernijpraktijken (Cotton 1998, 122; Bales 2012, 116; Amnesty International 2012). Volgens Bales wordt de Mauritaanse overheid als democratisch bestempeld, worden er hierdoor grote projecten gefinancierd, en wordt de slavernijkwestie door hen "genegeerd" (2012, 117). Verder wordt er door de VS en Frankrijk minder aandacht aan de

²³ Een snelle internetzoektocht bevestigt dit. Er zijn verschillende rapportages van Amnesty International uitgekomen waarin slavernij in Mauritanië behandeld wordt (2002, 2010, 2012). Minority Rights Group behandelt het op de website van de organisatie (<<http://www.minorityrights.org/?lid=5184>>; laatst geraadpleegd op 14/06/2013). Uit de website van *l'Association Femmes Chefs de Famille* blijkt tevens dat er aandacht wordt besteedt aan slavernij (<<http://afcf.fr.gd/>>; laatst geraadpleegd op 14/06/2013). Ook het UNPO heeft een rapport naar de VN gestuurd (2012).

slavernijkwestie geschonken, en wordt het regime ondersteund omdat zij die nodig hebben om islamitische fundamentalisten onder de duim te houden (ibid.). De slavernijkwestie in Mauritanië, zo is elders te vinden, heeft op de Amerikaanse beleidsagenda niet zo'n hoge prioriteit als de islamitische fundamentalisten en de 'War on Terror' in de regio (Jourde 2007, 84). Ook is de VS beschuldigd van het vervallen in het taalgebruik van het Mauritaanse regime, waarin er niet werd gesproken van slavernij als een praktijk die vandaag de dag op behoorlijke schaal plaatsvindt, maar als "vestiges of slavery" – oftewel de overblijfselen van slavernij (McDougall 2005, 971-972). Daarnaast is er kritiek op het IMF en de Wereldbank, omdat zij in hun leningen aan Mauritanië geen voorwaarden verbinden die te maken hebben met het beëindigen van slavernij (Bullard 2005, 762-763, 766).²⁴

Het beeld dat sommigen hebben van de strategieën van de VS en Frankrijk in deze kwestie, wordt door anderen juist weer genuanceerd. Human Rights Watch beschrijft dat de Fransen met betrekking tot Mauritanië doen aan zogenaamde "quiet diplomacy", waarbij de Fransen geen publieke verklaringen afgeven over mensenrechtenschendingen (1994, 159).²⁵ Op die manier denken de Fransen een grotere invloed te hebben op de mensenrechtensituatie in dat land (ibid.). Een indirecte indicator hiervoor kan de terughoudendheid van de Franse Ambassade om een bijdrage aan deze scriptie te leveren zijn (Dall'Orso 2013). Daarnaast heeft de VS de mensenrechtensituaties in de jaren '90 – mede door Cotton's publicaties – flink aangekaart (Maimone 2012; McDougall et al. 2003). Daarnaast heeft de Clinton-administratie de *Generalized System of Preferences*²⁶ voor Mauritanië opgeschort op basis van de schendingen van de rechten van arbeiders en de slavernijpraktijken (Human Rights Watch/Africa 1994, 158). verder werkt Anti-Slavery International goed samen met de Amerikaanse Ambassade te Mauritanië (Mathewson 2013b).²⁷ Die ambassade behandeld ook in de mensenrechtenrapportages die zij openbaar maakt de slavernijkwestie in Mauritanië (2008; 2010).

²⁴ Op de website van de Wereldbank is niets te vinden over de slavernijpraktijken in Mauritanië. Bij het IMF blijkt er voornamelijk aandacht gegeven te worden aan de anti-slavernij wetten die zijn aangenomen, maar niet per definitie de uitvoer daarvan (zie bijvoorbeeld IMF 2011).

²⁵ Wel heeft de Franse Ambassade de Franse mensenrechtenprijs, *prix des droits de l'homme de la République française*, aan SOS Esclaves uitgereikt (<<http://www.ambafrance-mr.org/SOS-Esclaves-obtient-le-prix-des->>; laatst geraadpleegd op 15/06/2013). Dat ging om een prijs van tienduizend euro die voornamelijk gebruikt is om een project op te zetten die vrouwelijke ontsnapte slaven traint om economisch onafhankelijk te worden (Mathewson 2013b).

²⁶ Dit is een systeem waarmee ontwikkelingslanden goederen vrij van importheffing op de Amerikaanse markt kunnen brengen.

²⁷ Zo wordt er samengewerkt aan informatiebijeenkomsten, seminars, en "making sure that they're really heard" (Mathewson 2013b). Daarnaast heeft de VS ook in 2008 een "hero award" aan Boubacar Messaoud, voorzitter van SOS Esclaves, uitgereikt voor zijn werk met betrekking tot de slavernij in Mauritanië (<<http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2008/105382.htm>>; laatst geraadpleegd op 14/05/2013).

Gatekeeper elites

De Mauritaanse overheid probeert op verschillende manieren de internationale aandacht weg te leiden van de slavernijpraktijken die plaatsvinden. Zo is het land sinds 1998 gestopt met het gebruik van het woord “slaaf” om personen uit de eigen bevolking te omschrijven (Bullard 2005, 752). Internationale organisaties zoals de Wereldbank, UNICEF en andere internationale ontwikkelingsorganisaties zijn hierin nagevolgd (ibid.). Wanneer het refereert aan slavernij in het land ontkent de regering dat die praktijk nog plaatsvindt en heeft zij het dan over “*vestiges of slavery*”; om internationale aandacht weg te leiden heeft de regering ook een organisatie opgericht om deze “overblijfselen van slavernij” op te sporen en te beëindigen (Bullard 2002, 17; Mathewson 2013b; Ould Ahmed Salem 2009, 159). Ook is er een politieke onwil om het probleem aan te pakken door de nauwe betrokkenheid en belangen van de elite – die voornamelijk uit Blanke-Moren bestaat – bij de praktijk (Mathewson 2013b; Ould Ahmed Salem 2009, 159). Ook het duale recht – het moderne Franse recht en het sharia-recht – zorgt voor de voortduring van slavernij; en daarbij is het moderne recht met opzet ambigu zodat de slavernijpraktijken door kunnen gaan en de internationale gemeenschap tevreden gesteld kan worden (Bullard 2005, 754). Overigens is er ook een wet in werking gesteld die discussie van slavernij in het openbaar illegaal maakt, omdat een publieke en openbare discussie het (internationale) imago van de staat zou aantasten (McDougall 2005, 972). Daarnaast zijn de *civil society elites*, zoals hierboven al is beschreven, erg bezig met het onderhouden van internationale banden om op die manier via een boemerangeffect verandering in Mauritanië aan te brengen.

Concluderend woord hypothese 2

Uit het bovenstaande valt op te merken dat er een lage *linkage* en een niet-hoge *leverage* is met betrekking tot de slavernijpraktijken in Mauritanië. Delen van de internationale gemeenschap proberen wel invloed uit te oefenen op de Mauritaanse staat om slavernij te beëindigen, maar dit wordt tegengewerkt om drie redenen. Allereerst is er een lage *linkage*, waardoor de *leverage*-pogingen van minder grote invloed zijn op de doelstaat. Ten tweede is de internationale gemeenschap niet unaniem in de uitvoer van *leverage*-pogingen. Zo stellen bijvoorbeeld de Wereldbank en het IMF geen eisen met betrekking tot de hulp en leningen die zij aan het land bieden. Tot slot worden *leverage*-pogingen die worden ondernomen deels teniet gedaan, omdat er tegenstrijdige beleidsagenda's zijn. Denk bijvoorbeeld aan het belang dat de VS heeft aan de steun van de Mauritaanse overheid in de ‘*War on Terror*’ in het gebied. De Mauritaanse regering zou het de VS niet in dank afnemen, en eventueel de steun aan de VS in de ‘*War on Terror*’ verminderen, wanneer de VS zich erg gaan verzetten tegen het uitblijven van effectieve actie door de Mauritaanse

overheid om de slavernijpraktijken aan te pakken. In het licht van de resultaten kan deze hypothese – in ieder geval voorlopig – worden aangehouden.

Conclusie en discussie

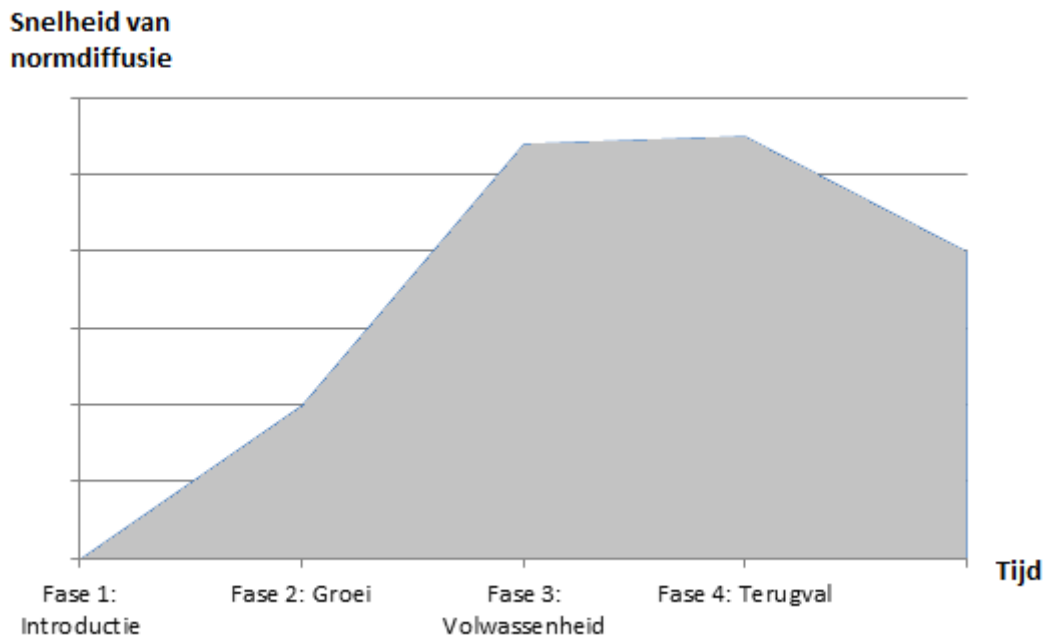
In dit onderzoek is geprobeerd een antwoord te vinden op de vraag waarom de slavernijpraktijken in Mauritanië, tegen beter weten in, nog voortduren, ondanks de – sterk geconsolideerde – internationale anti-slavernij-norm. Om dit te onderzoeken is er vooral gekeken naar secundaire literatuur, maar ook een interview afgenomen van iemand die ervaring heeft op dit gebied. In dit onderzoek zijn twee bevindingen gedaan. Allereerst is gebleken dat de internationale norm(en) met betrekking tot de onwenselijkheid van slavernij botsen met de normen uit de Mauritaanse cultuur en de sociale structuur die in dat land is. Daarbij is ook gebleken dat er – in ieder geval tot op heden – geen zogenaamde ‘katalysator-norm’ is die de weg kan plaveien waarop de internationale anti-slavernij-norm succesvol in de Mauritaanse cultuur geïntroduceerd zou kunnen worden. Zoals eerder in dit stuk besproken is, zou hiervoor een sociale revolutie nodig zijn (McDougall et al. 2003, 82). Tot slot is er op het gebied van internationale socialisatie bevonden dat het hier gaat om een casus waarbij er sprake is van een lage *linkage* en een ‘niet-hoge’ *leverage*. Omdat de *linkage* van Mauritanië met de rest van de wereld niet groot is, en de internationale gemeenschap niet met een eenduidig en krachtig antwoord komt (*leverage*) om de slavernijpraktijken in Mauritanië te beëindigen, blijft die verandering ook uit.

Om een antwoord te geven op de hoofdvraag, met betrekking tot het *norm life-cycle model* van Finnemore en Sikkink, zal hierover het volgende worden gezegd: dit model behoeft enig sleutelwerk. Uit deze *deviant case study* is gebleken dat een norm, waarvan vastgesteld is dat die zich in de laatste fase van de *norm life-cycle* bevindt, niet een universele of internationale gewoonte is geworden. Waarom dat niet het geval is, met betrekking tot de Mauritaanse casus, werd in de alinea hierboven uitgelegd. Dit roept de vraag op: hoe nu verder met het *norm life-cycle model*?

Dit model hoeft niet afgedankt te worden. In plaats daarvan, kan het model enigszins worden aangepast. Het kan namelijk interessant zijn om in vervolgonderzoek te bekijken of de *norm life-cycle* vergelijkingen toont met de productlevenscyclus (Hayes en Wheelwright 1979), zoals die in de economie wordt gebruikt. In de productlevenscyclus wordt in de eerste fase een product geïntroduceerd. Deze fase wordt gekenmerkt door een langzame groei van het product. Vervolgens belandt een product in de groei-fase. Hierin raakt het product meer geconsolideerd op de markt en neemt de afzetmarkt toe. In de volwassen-fase van het product, vlakt de groei van de afname van het product af. In de laatste fase, de terugval-fase, neemt de verkoop van het product zelfs in het geheel af. Dit model zou een aanvulling kunnen vormen op het *norm life-cycle model*. Hierbij is het wel belangrijk dat het enigszins wordt aangepast, zodat het gaat over de groei (en afname van groei) van

internationale normdiffusie (zie figuur 3). Het is belangrijk om te zien dat het op de verticale-as gaat om de snelheid waarmee een norm zich verspreid, en niet om het aantal staten dat de norm heeft overgenomen.

FIGUUR 3 – Aangepast *norm life-cycle* model

De bevindingen van dit onderzoek zijn zowel maatschappelijk als wetenschappelijk relevant. In maatschappelijke zin heeft dit onderzoek relevantie, omdat er is aangetoond wat er aan ontbreekt – op nationaal, cultureel en internationaal niveau – om de slavernijpraktijk in Mauritanië te beëindigen. Deze informatie kan door beleidsmakers en andere geïnteresseerden gebruikt worden om een gefundeerde mening over dit onderwerp te vormen en op basis hiervan actie te ondernemen. Dit stuk heeft daarnaast ook nog een wetenschappelijke relevantie, in die zin dat het *norm life-cycle* model getoetst is. Hieruit is gebleken dat dit model nog enig sleutelwerk behoeft en is er een voorstel gedaan voor een vervolgonderzoek naar die theoretische vraag.

Bibliografie

Literatuur

- Amnesty International. 2002. *Mauritania: A future free from slavery?* AFR 38/003/2002.
- Amnesty International. 2010. *Mauritania: Submission to the UN universal periodic review*. AFR 38/001/2010.
- Amnesty International. 2012. *USA, human rights betrayed: 20 years after US ratification of ICCPR, human rights principles sidelined by 'global war' theory*. Londen, VK: Amnesty International Publications.
- Auty, R. en N. Pontara. 2008. "A dual-track strategy for managing Mauritania's projected oil rent". *Development Policy Review* 26 (1): 59-77.
- Babbie, E. 2010. *The practice of social research*. Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning.
- Bales, K. en P.T. Robbins. 2001. "'No one shall be held in slavery or servitude': A critical analysis of international slavery agreements and concepts of slavery". *Human Rights Review* 2 (2): 18-45.
- Bales, K. 2012. *Disposable people: New slavery in the global economy*. Berkely, CA: University of California Press.
- Barnett, M. 2008. "Social constructivism" in *The globalization of world politics* eds. J. Baylis, S. Smith en P. Owens. New York City, New York: Oxford University Press, 162-173.
- Brhane, M. 1997. *Narratives of the past, politics of the present: Identity, subordination and the Haratines of Mauritania*. PhD Dissertatie. Chicago, Illinois: Department of Political Science, University of Chicago.
- Bullard, A. 2002. "Mauritanian activist's struggle against slavery". *Middle East Report* 32 (223): 14-17.
- Bullard, A. 2005. "From colonization to globalization: The vicissitudes of slavery in Mauritania". *Cahiers d'Études Africaines* 45: 751-769.
- Central Intelligence Agency (CIA). 2013a. *Country Profile: Mali*. The World Factbook. <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ml.html>> (laatst geraadpleegd: 09/06/2013).
- Central Intelligence Agency (CIA). 2013b. *Country Profile: Mauritania*. The World Factbook. <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mr.html>> (laatst geraadpleegd: 09/06/2013).
- Cobbah, J.A.M. 1987. "African values and the human rights debate: An African perspective". *Human Rights Quarterly* 9 (3): 309-331.
- Cotton, S. 1998. *Silent terror: A journey into contemporary African slavery*. New York City, New York: Harlem River Press.
- Diallo, G. 1995. *Mauritania – The other Apartheid?*. Uppsala, Zweden: The Nordic Africa Institute.

- Epstein, C. 2012. "Stop telling us how to behave: Socialization or infitalization?". *International Studies Perspective* 13 (2): 135-145.
- Finnemore, M. en K. Sikkink. 1998. "International norm dynamics and political change". *International Organization* 52 (4): 887-917.
- Finnemore, M. en K. Sikkink. 2001. "Taking stock: The constructivist research program in international relations and comparative politics". *Annual Review of Political Science* 4: 391-416.
- Florini, A. 1996. "The evolution of international norms". *International Studies Quarterly* 40 (3): 363-389.
- Geertz, C. 1973. *The interpretation of cultures: Selected essays*. New York, NY: Basic Books, Inc.
- Hague, R. en M. Harrop. 2007. *Comparative Government and Politics: An Introduction*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, Groot-Brittannië: Palgrave Macmillan.
- Hayes, R.H. en S.C. Wheelwright. "Link manufacturing process and product life cycles". *Harvard Business Review* 57 (1): 133-140.
- Hahonou, E. & L. Pelckmans. 2011. "West African anti-slavery movements: Citizenship struggles and the legacies of slavery". *Stichproben, Wiener Zeitschrift Für Kritische Afrikastudien* 20: 141-162.
- Head, K., T. Mayer en J. Ries. 2010. "The erision of colonial trade linkages after independence". *Journal of International Economics* 81 (1): 1-14.
- Human Rights Watch/Africa. 1994. *Mauritania's campaign of terror: State-sponsored repression of black Africans*. New York City, New York: Human Rights Watch.
- Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). 1957. *ILO Convention no. 105: Abolition of Forced Labour Convention*, 5 juni. Genève, Zwitserland.
- International Business Publications. 2011. *Mauritania: Foreign policy and government guide, volume 1 strategic information and developments*. Washington DC: International Business Publications.
- Internationaal Monetair Fonds (IMF). 2011. *Islamic Republic of Mauritania: Poverty reduction strategy paper*. Washington DC: IMF.
- Jourde, C. 2007. "Constructing representations of the 'Global War on Terror' in the Islamic Republic of Mauritania". *Journal of Contemporary African Studies* 25 (1): 77-100.
- Jourde, C. 2011. "Countries at the crossroads: Mauritania". Freedom House. <<http://www.freedomhouse.org/report/countries-crossroads/2011/mauritania>> (laatst geraadpleegd op 15/05/2013).
- Keck, M. en K. Sikkink. 1998. *Activists beyond borders: Advocacy networks in international politics*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

- Keck, M. en K. Sikkink. 1999. "Transnational advocacy networks in international and regional politics". *International Social Science Journal* 51 (159): 89-101.
- Levitsky, S. en L.A. Way. 2005. "International linkage and democratization". *Journal of Democracy* 16 (3): 20-34.
- Levitsky, S. en L.A. Way. 2006. "Linkage versus leverage – Rethinking the international dimension of regime change". *Comparative Politics* 38 (4): 379-400.
- Lijphart, A. 1971. "Comparative politics and the comparative method". *The American political Science Review* 65 (3): 682-693.
- López, J. en J. Scott. 2000. *Social structure*. Philadelphia, PA: Open University Press.
- Lydon, G. 2005. "Slavery, exchange and Islamic law: A glimpse from the archives of Mali and Mauritania". *African Economic History* 33: 117-148.
- Lyons, F.S.L. 1963. *Internationalism in Europe, 1815-1914*. Leyden, Germany: A. W. Sythoff.
- Maimone, G. 2012. "The Arab Spring's contagion: The fight against slavery in Mauritania between military coups and the protests of the youth movement". *BRISMES Graduate Conference 2012: Change and Continuity in the Arab World*. Durham, United Kingdom: British Society for Middle Eastern Studies.
- McDougall, E.A., M. Brhane, U.P. Ruf. 2003. "Legacies of slavery, promises of democracy" in *Globalizing Africa*, ed. M.S. Smith. Asmara, Eritrea: Africa World Press, Inc., 67-88.
- McDougall, E.A. 2005. "Living the legacy of slavery: between discourse and reality (*Les ayents droit de l'esclavage: Entre discours et réalité*)". *Cahiers d'Études Africaines* 45: 957-986.
- Michigan State University. 2013. *Country profile: Mauritania*, in *Global Edge Database*. <<http://globaledge.msu.edu/countries/mauritania>> (laatst geraadpleegd op: 13/06/2013).
- N'Diaye, B. 2006. "Mauritania, august 2005: Justice and democracy, or just another coup?" *African Affairs* 105: 421-441.
- N'Diaye, B. 2009. "To 'midwife' – and abort – a democracy: Mauritania's transition from military rule, 2005-2008". *The Journal of Modern African Studies* 47 (1): 129-152.
- Ould Ahmed Salem, Z. 2009. "Bare-foot activists: Transformations in the Haratine movement in Mauritania" in *Movers and shakers: Social movements in Africa*, eds. S. Ellis en I. van Kessel. Leiden, NL; Boston, VS: Brill.
- Ould Cheikh, A.W. 2012. *Géographie de la liberté: Emancipation légale, émancipation foncière et appartenance tribale en Mauritanie* [Geografie van vrijheid: Juridische emancipatie, empowerment en tribal land in Mauritië]. Collège de France, Paris. Typescript.²⁸

²⁸ Manuscript is verkregen van de auteur, Abdel Wedoud Ould Cheikh.

- Price, R. 1998. "Reversing the gun sights: Transnational civil society targets land mines". *International Organization* 52 (3): 613-644.
- Price, R. 2003. "Review article: transnational civil society and advocacy in world politics". *World Politics* 55 (4): 579-606.
- Risse, T. en K. Sikkink. 2007. "The socialization of international human rights norms into domestic practices: Introduction" in *The power of human rights*, eds. Risse, T., S.C. Ropp en K. Sikkink. Cambridge, Verenigd Koninkrijk: Cambridge University Press.
- Ruf, U.P. 1999. *Ending slavery: Hierarchy, dependency and gender in central Mauritania*. Bielefeld, Duitsland: Transcript Verlag.
- Sandholtz, W. en K. Stiles. 2009. *International norms and cycles of change*. New York, NY: Oxford University Press.
- Seddon, D. 2008. "Unfinished business: Slavery in Saharan Africa". *A Journal of Slave and Post-Slave Studies* 21 (2): 208-236.
- Thies, C.G. 2002. "A pragmatic guide to qualitative historical analysis in the study of international relations". *International Studies Perspective* 3 (4): 351-372.
- Tolstrup, J. 2010. "When can external actors influence democratization? Leverage, linkage, and gatekeeper elites." *Center on Democracy, Development and the Rule of Law*, working paper nr. 188 (juli).
- Tolstrup, J. 2012. "When can external actors influence democratization? Leverage, linkage, and gatekeeper elites". *Democratization*, DOI 10.1080/13510347.2012.666066: 1-27.
- Toure, A.A. 2012. *Slavery in Mauritania: History, religion, and the new forms of exploitation*. Master thesis. Flagstaff, Arizona: Northern Arizona University.
- Unrepresented Nations and Peoples Organization (UNPO). 2012. *Alternative report submitted to the UN Committee on the Economic, Social and Cultural Rights for the consideration of the initial report of Mauritania during the 49th session*. E/C.12/MRT/1. Den Haag: UNPO.
- United States. State Department. Ambassade te Nouakchott, Mauritanië. 2008. *Human rights report 2008*. <<http://mauritania.usembassy.gov/media/pdf/hrr08.pdf>> (laatst geraadpleegd 14/06/2013).
- United States. State Department. Ambassade te Nouakchott, Mauritanië. 2010. *Human rights report 2010*. <<http://mauritania.usembassy.gov/media/pdf/160133.pdf>> (laatst geraadpleegd 14/05/2013).
- Van den Anker, C. 2004. "Contemporary slavery, global justice and globalization" in *The political economy of new slavery*, ed. C. Van den Anker. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, England: Palgrave Macmillan, 15-36.
- Verenigde Naties (VN). 1948. Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens, 10 december. Parijs, Frankrijk: A/RES/217.

- Verenigde Naties (VN). 1957. *Supplementary Convention on the Abolition of Slavery, the Slave Trade, and Institutions and Practices Similar to Slavery*, 7 september. Genève, Zwitserland: Treaties series, volume 226.
- Verenigde Naties (VN). 2001. *UNESCO Universal declaration of cultural diversity*. Paris.
- VN. 2010. *Report of the Special Rapporteur on contemporary forms of slavery, including causes and consequences, Gulnara Shahinian: Mission to Mauritania*. A/HRC/15/20/Add.2.
- Volkenbond. 1926. *Slavery Convention*, 25 september. Genève, Zwitserland.
- Wedeen, L. 2002. "Conceptualizing culture: Possibilities for political science". *American Political Science Review* 96 (4): 713-728.
- World Trade Organization. 2011. *Trade Policy Review: Mauritania*. WT/TPR/S/250. Genève, Zwitserland.

Persoonlijke communicatie en interviews

- Dall'Orso, F. *Premier Counsellor*, Franse ambassade te Nouakchott, Mauritanië. 2013, 1 juni. *Information concernant relation entre la France et Mauritanie* [persoonlijke e-mail].
- Mathewson, S. Africa Programme Coordinator, Anti-Slavery International. 2013a, 24 mei. *Mauritania and slavery* [persoonlijke e-mail].
- Mathewson, S (11 juli 2013b, telefonisch interview). Africa Programme Coordinator van Anti-Slavery International (AIS), ngo.